

Saida Zunnunova – hikoyanavis

Atanazarova Xusnora

UrDU O‘zbek filologiyasi fakulteti

o‘zbek tili ta’lim yo‘nalishi

223-guruh talabasi xusnoraatanazarova@gmail.com

Kalit so‘zlar: Saida Zunnunova, adabiyot, hikoya, obraz, jamiyat, qo‘llar, halollik, sadoqat, yolg‘izlik, xarakter.

Annotatsiya: Saida Zunnunova iste’dodli shoira, jozibali nasriy asarlar muallifi. Adibaning nasriy asarlaridagi o‘ziga xos uslub. Uning hikoyalarida jamiyatdagi masalalarning badiiy talqin qilinishi.

Insonni, uning ma’naviy olamini kashf etadigan qudratli vosita borki, u ham bo‘lsa, san’ati, badiiy adabiyotdir. Adabiyotni insonshunoslik deb, shoir va yozuvchilarni esa inson ruhining muhandislari deb atalishi bejiz emas.¹ Chunki adabiyot so‘z orqali insonlar qalbida mehr-muhabbat, g‘am-alam, quvonch va shodlik kabi tuyg‘ular to‘lqinini yaratadi. U inson qalbi va ruhidagi nozik tovlanish va ohanglarni ilg‘ashga, ularni so‘z vositasida aks ettirishga intiladi. Eng katta adabiyot bizning yuragimizda, ichimizda yashaydi. Dunyoda insonlar bir-birlariga o‘xshamaganlaridek, ularning qalb kechinmalari ham takrorlanmasdir. Inson tirik ekan, har doim tanlov qarshisida turadi. Xuddiki, ikki yo‘l orasidagi hikoya qahramoni kabi. Bu yo‘llardan biri ezgulik sari yetaklasa, biri esa tubanlik, yomon fazilatlar sari olib boradi. Albatta, bularning qay birini tanlash huquqi esa doim o‘zimizda. Shunday ekan, hayotda to‘g‘ri yo‘lni adashmay tanlay olishimizda adabiyotning o‘rni qay darajada deb o‘ylaysiz? Men insonlarga ezgulikni, hayotga muhabbatni, insoniy tuyg‘ularni, haqiqat va go‘zallik hissini badiiy asar orqali qiyomiga yetkazib tarbiyalash mumkinligiga ishonaman. Chunki adabiyot azaldan xalqimiz qalbiga singgan adolat va haqiqat jarchisidir. Bunda xalqimiz ma’naviyati yuksalishi uchun xizmat qilgan shoir va yozuvchilarning o‘rni katta. Iste’dodli shoira, jozibali nasriy asarlar muallifi Saida Zunnunova ham ma’naviyatimiz rivoji uchun hissa qo‘shgan zabardast qalam sohibalaridan biridir.

¹ Karimov.I Yuksak -ma’naviyat yengilmas- kuch . Manaviyat - T.: 2008.B-85

Adiba serqirra ijodkorlardan biri bo‘lib, nasrda ham nazmda ham samarali ijod qilgan. Shoiraning yoshlik sururi, Vatan shukuhi va mehnat nashidasini tarannum etuvchi, "Qizingiz yozdi" (1945), " Yangi she'rlar" (1950), " Gullar vodiysi" (1954), "Bir yil o‘ylari", " Qizlarjon"(1967) kabi she’riy to‘plamlari kitobxonlar tomonidan iliq qarshi olingan. Nasrda esa adibaning "Gulbahor" nomli hikoyalar to‘plami va "Gulxan" nomli qissasi chop etilgan. Ma’lumki, o‘zbek adabiyoti hikoyachiligining taraqqiyotida ajoyib hikoya ustalari Abdulla Qahhor, G‘afur G‘ulom, Said Ahmad va Shukur Xolmirzayev kabi bir qancha ijodkorlarning xizmatlari katta. Hikoya janri keyinchalik, o‘zbek adabiyotida jamiyat va taraqqiyot o‘sishi bilan rivojlana boshladi. Hikoya janri taraqqiyotiga Saida Zunnunova ham o‘ziga xos hissa qo‘shgan. So‘zlarga e’tiborli bo‘lish, tabiiylik, yasama so‘zlardan qochish, voqeani ochiq tasvirlash Saida Zunnunova hikoyalarning husnidir. Har bir yozuvchining darajasi u yaratgan xarakter va obrazlarga bog‘liq. Jumladan, adiba hikoyalarning qahramonlarida soddalik, poklik, insoniy tuyg‘ular ifori sezilib turadi. Uning hikoyalarda oila, turmush, ishchilar hayoti va jamiyatdagi turli masalalar yoritilgan. Aksariyat, hikoyalarning bosh qahramoni ayollardir. Badiiy asar yozuvchining voqelikka bo‘lgan badiiy va estetik munosabati. Jumladan, Biz uni o‘qir ekanmiz, qahramonlar hayotidagi voqealarga o‘zimizning munosabatimizni bildiramiz. Asardagi voqealar bizni o‘ziga tortmay qolmaydi. Yozuvchining o‘y-fikri, orzulari, istaklari asardagi obrazlar orqali aks etib turadi. Masalan, Saida Zunnunovaning "Yolg‘izlik" hikoyasida adiba yolg‘iz ayolning hayoti va turmush tarzini Iqbolxon obrazi orqali ochib berishga harakat qiladi. Bu hikoyada ayolning baxti, uning oilasi, farzandlari, yaqinlarisiz tugal bo‘lmasligi aytilgan. Hikoya qahramoni Iqbolxon farzandi baxtini ham o‘ylamay, ishi va obro‘si uchun oilasini barbod qiladi. To‘g‘ri, Iqbolxon oliy ma’lumotli, keyinchalik, fan doktori ham bo‘ladi, ammo, u farzandining hayotiga e’tibor qaratmay, uning bolaligini yo‘qqa chiqaradi. Biroq Iqbolxon xatolarini farzandi bilan ziddiyatga borgach anglab yetadi. U ish yuzasidan safarga ketganda ham, bolasi To‘lqinning: " Bolangizning o‘yinchoq‘ini yig‘ishtirmasangiz, eringizning ivirsig‘ini tozalamasangiz..."² degan so‘zlari uni hayolini tark etmaydi. Lekin u xatolarini anglab yetganda, afsuski, kech edi. Haqiqatan ham, Iqbolxon o‘sha paytlarda erining va farzandining ortidan yugurib ish qilishdan bosh tortgandi. Uning orzusida faqat obro‘ qozonish va fan doktori

² Zunnunova.S "Yolg‘izlik". Tanlangan asarlar . Sharq - T.: 2001.B-271

bo‘lish edi. U aspirant paytida Yo‘ldoshali ismli insonga turmushga chiqqandi. Afsuski, Iqbolxonning xudbinligi tufayli ular ajrashishadi. O‘rtada bola esa otasiz katta bo‘ladi. Bolasi To‘lqin o‘zining otasiz katta bo‘lishida onasining aybi borligini sezardi, lekin yurak yutib onasiga hech nima deyolmasdi. Iqbolxon o‘zining qilgan xatolarini kech anglab yetadi. Mukammal baxt uchun esa oila tashvishlari bilan birga farzandi erkaliklarini yengib o‘tishi kerak edi. Ko‘rib turganingizdek, ushbu hikoyada kundalik turmushda uchrab turadigan jonli voqealar qalamga olingan. Hikoya qahramoni bir tomonlama baxt topadi. Oilasini saqlab qolish uchun esa bir-birining muammolarini sabr bilan, birgalikda yengishlari lozim edi. Yozuvchi Saida Zunnunova jamiyat hayotidagi ana shunday oddiydek ko‘ringan, ammo shu tufayli bir qancha oilalarning ajralib ketishiga sababchi bo‘layotgan voqealarni mohirlik bilan tasvirlagan. Bundan tashqari adibaning "O‘kinch", "Ko‘chalar charog‘on", "Buvi", "Qarz", "Kechikish", "Qo‘llar" va "Ikki o‘t orasida" kabi yana bir qancha hikoyalari ham mavjud. Uning "Qo‘llar" nomli hikoyasida urush insonlarga naqadar ko‘p falokat keltirgani tasvirlanadi. Shu bilan birga, asarda yolg‘iz ayolning halol mehnati bilan baxtga erishgani ochib berilgan. Hikoya qahramoni Malika xolaning eri urushda vafot etadi, undan qoraxat keladi. Shunday og‘ir kunlarni boshidan kechirgan Malika xola o‘zining halolliги, mehnatsevarligi, oilasiga mehri va sadoqati tufayli o‘zbek ayollarining tipik timsollari darajasida yoritib berilgan. Malika xola bir o‘zi o‘g‘lini halol mehnatlari bilan katta qiladi. O‘g‘lining to‘yi kuni qo‘lidagi uzugini yechib kelinining barmoqlariga taqar ekan: "Bu uzukni menga otangiz sovg‘a qilganlar, bugun uni sizga sovg‘a qilaman. Ziynat uchun emas, hurmat uchun taqing. Qo‘llaringiz mening qo‘llarimdek mehnatkash, halol bo‘lsin"³deya ta’kidlaydi. Ushbu so‘zlar orqali Malika xoladagi insoniy fazilatlarga yana bir bor guvoh bo‘lishimiz mumkin. Asarni o‘qigan kitobxon mehnatsevarlik insonga baxt keltirishini tushunib yetadi, urush yetkazgan ozorlardan nafratlanadi, tinchlik uchun shukronalar aytadi. Bundan tashqari adibaning har bir hikoyasidan kitobxon o‘ziga xulosa olishi mumkin. Chunki Saida Zunnunova hikoyalarining hozirgi yoshlarimiz qalbida insoniy fazilatlarni, sadoqat va mehr, halollik, mehnatsevarlik, vatanga muhabbat kabi tuyg‘ularni aks ettirishda tarbiyaviy ahamiyati katta. Saida Zunnunova she’riyatda qay darajada lirik asarlar yozib,

³ Zunnunova.S "Qo‘llar". Tanlangan asarlar . Sharq - T.: 2001.B-263

shuhrat topgan bo'lsa, nasrda ham shu qadar yuksak ijod qilganligini ushbu hikoyalari orqali bilib olishimiz mumkin.

Xulosa qilib aytganda, Saida Zunnunova ijodi har bir kitobxonning qalbida ibrat ildizini qoldiradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Karimov.I. Yuksak-ma'naviyat yengilmas- kuch. Ma'naviyat - T.: 2008.B-85
2. Zunnunova.S "Yolg'izlik". Tanlangan asarlar. Sharq - T.: 2001.B-271
3. Zunnunova. S "Qo'llar". Tanlangan asarlar. Sharq - T.: 2001.B-263

Research Science and
Innovation House